

Celovita obnova lesenega mostu čez reko Ščavnico in njegov širše okolice v naselju Šafarsko

Znesek v €, skupna vrednost operacije:	155.699,41
Viri sofinanciranja	Evropski sklad za regionalni razvoj
Znesek v €, višina sofinanciranja:	49.773,62
Status – faza:	V teku
Začetek:	01.09.2017
Predviden zaključek:	31.12.2020

Izzivi:

»Salejkov« most je pomemben konstrukcijski objekt, ki služi premostitvi reke Ščavnice. Večkratna neurja in s tem povišan vodostaj (včasih tudi poplave) reke Ščavnice so zraven splošne obrabljenosti in starosti, ta lesen most močno poškodovali, kar predstavlja nevarnost za promet po mostu in ogrožanje življenj, poleg tega pa negativno vpliva na okolje, naravo in razvoj celotnega območja. Prav tako je preko tega mostu iz naselja Šafarsko edina dostopna pot v Meksiko (obstaja še sicer ena, vendar je slednja bistveno daljša in ni iz območja urejanja) do zemljišč, njiv, gozdov in območja do Mure. Prav tako gre za ohranjeno dediščino kulture – »Most bo trajal na veke« - ljudje so se navadili in ne želijo opustiti uporabe te dostopne poti in točke. Pravzaprav je most križpotna točka med urbanim območjem naselja Šafarsko z naravno ohranjenim območjem od Ščavnice do reke Mure, ob čemer se nahaja neposredno na rekreativni pešpoti Razkriški kot.

Izpostaviti velja tudi:

- Leseni mostovi so kulturna tradicija in poteka njihovo ponovno oživljanje.
- Z mostom oziroma povezovanjem so povezani ne samo objekti, temveč tudi otroške ljudske igre, didaktični in gibalni elementi oziroma v splošnem kvaliteta življenja.
- Propadanju lesenih mostov, so najbolj podvrženi glavni nosilni elementi, voziščna površina, prečni elementi mostu ter ograja in njeni sestavni deli. Z ustrezno izvedenimi konstrukcijskimi detajli ter izbranimi materiali lahko podaljšamo življenjsko dobo mostu. Leseni mostovi imajo veliko prednosti pred mostovi, narejenimi iz drugih materialov, saj so trpežni, vzdržljivi, enostavnih konstrukcij, veliko lažji ter zeleni. Les je poleg moči, lahkotnosti, odlične energijske absorpcije in ostalih konstrukcijskih lastnosti prav tako popolnoma konkurenčen drugim materialom tudi z ekonomskega stališča.
- Velik poudarek se daje zelenemu programu, ki temelji na urejanju okolice z naravnimi materiali (leseni piloti, korenine dreves itd.). Gre za približevanje narave posameznemu domu in skrb za trajnostni sonaraven razvoj.

- Soočiti se je potrebno z blaženjem podnebnih sprememb in prilagajanjem nanje. Predvsem je potreben drugačen pristop v spodbujanju zelenega razvoja in izkoristiti je potrebno prednosti bližine območja Natura 2000, območja naravnih vrednot, biosfernega območja Mura.

Rešitev:

Operacija predstavlja nov pristop k reševanju problematike dostopov in propadanja lesenih mostov, še posebej strateško pomembnih za območje občine Razkrižje in posledično območje LAS Prlekija, isc. na eni strani z uporabo naravnih materialov, ki ugodno vplivajo na naravo in okolje, ter z ponovno uporabo metodologije del, ki ne temelji zgolj na uporabljenem materialu, temveč z širšimi vsebinami vpliva na okolje, naravo, kakovost življenja in celotno družbo, in se je uporabljala že v preteklosti. Torej gre v primeru operacije predvsem za vračanje v preteklost. V našem okolju ohranjenih lesenih mostov skoraj ni več, čeprav tradicija lesenih mostov izhaja že daleč iz zgodovine. V tujini so to že prepoznali kot priložnost, zato ni čudno, da so med svetovnimi znamenitostmi tudi leseni mostovi (v ZDA, na Japonskem, v Srednji Evropi in tudi v Sloveniji). Upoštevati je potrebno prednosti, ki jih ima les in njegova uporaba, npr. leseni mostovi in konstrukcije se praktično lahko gradijo v vseh vremenskih pogojih, brez da pride do škode v samem materialu. Zanimivost je tudi, da se les ne more poškodovati ob neprestanih zamrznitvah in je odporen na škodljive učinke, ki nastanejo pri samem odmrzovanju. Obenem leseni mostovi za samo gradnjo in vgradnjo ne zahtevajo posebne opreme in so lahko normalno zgrajeni brez visoko usposobljene delovne sile. Gradnja z lesom je suha in hitrejša od betona, posledično pa mnogo čistejša. In ne nazadnje leseni mostovi kot zaključena celota predstavljajo naravni in estetski videz ter se »zlivajo« z naravno okolico. Ob vse večjem zavedanju, da bomo na podlagi zaznanih podnebnih sprememb morali razmišljati in ravnati zeleno, les ponovno pridobiva višje mesto med gradbenimi materiali. Les, obdelan oz. premazan z zelenimi zaščitnimi sredstvi zahteva tudi malo vzdrževanja in popolnoma nič barvanja, kar pomeni dolgoročen prihranek pri stroških. Z ustrezno zaščito lesa in s pravilnimi konstrukcijskimi rešitvami je možna izvedba lepih in trajnih lesenih mostov, ki so tudi lepa dopolnitev turistične infrastrukture. Predvsem pa gre za uresničevanje pobude, da bi se les kot ekološko najbolj sprejemljiv in energetsko varčen material uveljavil v gradnji mostov in regulacij, kar pa je tudi del usmeritev, ki se jih je Občina Razkrižje zavezala uresničevati s pristopom h Konvenciji županov oziroma v letu 2016 h Konvenciji županov za podnebne spremembe in energijo.

Namen operacije je celovita obnova in ureditev dostopne infrastrukture v naselju Šafarsko (obnova lesenega »Salejkovega« mosta čez reko Ščavnico, oblaganje brežine z lesenimi piloti na občinski javni poti 724851), postavitve zelenih didaktičnih in gibalnih elementov, sočasna promocija in obveščanje javnosti o operaciji (nabava digitalnega fotoaparata za potrebe trajnostnega vizualnega spremljanja, informiranja in obveščanja javnosti o operaciji med izvedbo in po zaključku, izdelava specifične 3D turistične karte formata A3), osveščanje o pomenu lesa in njegove uporabe (izvedba delavnice za mlade in nabava naravnih konstrukcijskih igrač) ter ureditev lastniških in zemljiško knjižnih razmerij zemljišč, ki tvorijo lokacijo z izvedenimi ukrepi varovanja narave.

Cilji operacije so splošni *Varovanje narave in trajnostno upravljanje z naravnimi viri* in specifični *Izboljšanje varovanja narave in naravnih virov z osveščanjem in ekoremediacijami*. Ključni ukrep za doseganje specifičnega cilja je v izvajanju posnemanja narave pri cenovno ugodnih načinih zmanjševanja negativnih vplivov človeka na naravno ravnovesje (ekoremediacije) v tesni povezavi z osveščanjem o pomenu narave in naravnih virov oziroma zavedanja o tem, kako dragocene naravne vire, območja in vrednote ima območje občine Razkrižje in območje LAS Prlekija. Za trajnost rešitev so nujno potrebni znanje in izkušnje.

Glavne aktivnosti:

- Celovita obnova lesenega »Salejkovega« mosta čez reko Ščavnico v naselju Šafarsko, od ideje do izvedbe,
- Ureditev brežine na občinski javni poti JP 724851 v naselju Šafarsko z lesenimi piloti,
- Postavitve zelenih didaktičnih in gibalnih elementov,
- Osveščanje o pomenu lesa in njegove uporabe, ki obsega izvedbo delavnice za mlade in nabavo

2/3

- naravnih igrač MOST,
- Promocija in obveščanje javnosti o operaciji, ki obsega nabavo digitalnega fotoaparata za potrebe trajnostnega vizualnega spremljanja, informiranja in obveščanja javnosti o operaciji med izvedbo in po zaključku, ter izdelavo specifične 3D turistične karte formata A3, ki obsega idejno in grafično zasnovano, grafično oblikovanje, računalniško pripravo in pripravo za tisk ter tisk 1000 kosov,
 - Nakup zemljišč ter ureditve mej in parcelacije, ki tvorijo lokacijo z izvedenimi ukrepi varovanja narave.

Pričakovani učinki:

Število lokacij z izvedenimi ukrepi varovanja narave, kjer je začetna vrednost 0 in končna vrednost 1, kar se bo odrazilo v skupnem številu urejenih lokacij z izvedenimi ukrepi varovanja narave na območju LAS Prlekija.

Ciljne skupine:

Ciljne skupine operacije so posamezniki, učenci, mladi, kmetje in drugi uporabniki območja, ki je predmet obnove in ureditve.

Pričakovani kazalniki:

Število lokacij z izvedenimi ukrepi varovanja narave: 1.

Javnost (preko tiskanih in spletnih medijev)

- Spletna stran Evropske komisije, Evropski sklad za regionalni razvoj:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/funding/erdf/
- Spletna stran Evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji:
<https://www.eu-skladi.si/>
- Spletna stran Lokalne akcijske skupine Prlekija:
<http://www.las-prlekija.com/>

Podatki o financiranju:

Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Operacija se izvaja v okviru »Operativnega programa za izvajanje kohezijske politike v programskem obdobju 2014-2020«, prednostne osi »Socialna vključenost in zmanjšanje tveganja revščine«, tematskega cilja »Spodbujanje socialnega vključevanja ter boj proti revščini in kakršni koli diskriminaciji«, prednostne naložbe »Vlaganja v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«, specifičnega cilja »Boljša gospodarska in socialna vključenost skupnosti na območju LAS«.